

PORUKE DANA HRVATSKOGA FILMA U ZAGREBU

Od Oktavijana do Surogata

Piše Mate ĆURİĆ

Dani hrvatskoga filma u Zagrebu pregled su domaćeg filmskog stvaralaštva, svega što je u jednoj godini snimljeno u svim žanrovima. I tako već 22 godine, ali brzo se dugometražna igrana produkcija izdvojila kao zasebna cjelina kojoj je mjesto isključivo u Puli. Moram priznati da sam pomalo za to i sam zaslužan, možda i kriv, jer je to bila obostrana borba za hrvatski film i vjera u njegovu budućnost u danima s početka '90-tih kada je produkcija zbog ratnog okruženja bila svedena na naslove koji su se mogli izbrojiti na prste objiju ruku.

No, otac Dana hrvatskoga filma, tada i doministar kulture tek proglašene samostalne države Hrvatske, Ivo Škrabalo, i ostale kolege, uglavnom iz onog kritičarskog miljea, vjerovali su u bolje dane i za njih se pripremali ne samo kroz manifestacije slične ovoj, već i kroz odvajanje i ono malo sredstva koja su tada bila na raspolaganju za nove projekte. Činilo se da je uvijek žilava dokumentarna produkcija, koja je tada na HTV-u opet oživjela na terenu uz ratna i za ratna vremena, najpogodnija za onu kvantitativnu stranu nove-stare kinematografije, što treba zahvaliti i brzom razvoju tehnologije koja je bila sve dostupnija, a uz nju je nekako išla i video produkcija koja je podupirala razvoj namjenskog filma, spotova te eksperimentalnog filma.

Miletić i Vukotić

Bilo je to dovoljno da se dobi je privid jednog kontinuiteta koji odolijeva teškoćama vremena u kojemu topovi grme, ali također da muze ne šute. Animirana i igrana produkcija su se našle na udaru, ali je izazov bio tim veći da se opet izdignu iz pepela. Tih prvih dana u Studentskom centru, potom u Kinoteci i opet u Studentskom centru, prisjećali smo se Oktavijana Miletića, autora i zaslužnika koji je spajao one pokidane veze jednog kontinuiteta u stvaralačkom vakuumu, kojega je baš Škrabalo povezivao u svojim publicističkim pregledima povijesti hrvatskog filma i kinematografije, a onima vječito nezadovoljnima i s malo vjere u naše sutra moralo se pred oči iznijeti prvog hrvatskog (tad i jugoslavenskog) Oscara, onoga Dušana Vukotića za njegov animirani *Surogat*.

Svoje prve korake i uspjehe, ali prije svega potvrdu svoga talenta, na Danima hrvatskoga filma dobili su Mauricio Ferlin u svom spotovskom izdanju, osvojivši i prvog Oktavijana za svoj rad i talent, potom Matija Debeljuh, Tanja Miličić (također Oktavijana) za dokumentarnu priču, Fric i Ptica, Škofić, Pletkos, Lenić, sve do ovih najmlađih iz Pulske filmske tvornice

Nagrada kritike po Oktavijanu Miletiću

Premda se već nekoliko put ova zgodna u javnosti prepričava onako kakao je kome odgovaralo, valja podsjetiti da je *Surogat*, odnosno Oscar, ponovo nakon 1962. zasijao na Britancu (u Društvu filmskih radnika) nakon jedne konferencije za novinare 1998. poslije projekcija filmova s Dana u Kinoteci, kada nas je sve oduševio i zadivio dokumentarac *Plašitelj kormorana*, tada nepoznatih mladih autora Branka Ištvančića i Davora Šišmanovića, koji je unio neki optimizam da sve što se do tada nastojalo postići i nekako usustaviti ima smisla i daje prve velike rezultate.

Dovoljno se sjetiti što je sve ovaj film po svijetu osvojio i što danas ova dva utora znače u hrvatskom filmu. I na Danima. Kako je supruga pokojnog Vukotića, Melita Andres Vukotić, također hrvatska filmska legenda, živjela gotovo uz sama vrta DFR-a, a zagrebačka se kulturna scena prelamala između SDP-a i HNS-a, pa su se tako i prelijevali utjecaju i funkcije, predložih onda da tom dijelu naše filmske povijesti damo dostojno mjesto i prisjetimo se koliko je stvaralačka snaga neograničena i da nam to bude putokaz do kuda se može stići vjerujući u svoj rad i talent. Ona je odmah donijela Oscara sa svoje i Dušanove vitrine i vratila opet *Surogatu* staru (suprugu) slavu.

"Surogat", Oscar i Dušan Vukotić

Na taj način su bile pomirene (bar malo i nakratko) neke do tada porušene vrijednosti, pravila i nepravde, prije svega prema samom Vukotiću, ali je maknut onaj kamen koji je pritiskao svakog dobronamjernog filmaša koji je u Zagreb filmu, Vukotiću i ostalima vidio neiscrpnu inspiraciju za budućnost. Danas se to najbolje potvrđuje u onome što radi i iza sebe tamo ostavlja Vinko Brešan sa svojom ekipom, ali svi oni koji su se našli pod krovom nekadašnjeg Zagreb filma, danas sjedišta svim relevantnih institucija kojima je briga o filmu na prvom mjestu. Zbog toga mi je drago da od 22. Dana Velika nagrada nosi ime po tom kulturnom crtiću i da je prva nagrada pripala baš animiranom filmu "Bla" redateljice Martine Meštrović - "za iznimno uspješnu sinergiju režije, priče i crteža u animiranoj filmskoj raščlambi položaja pojedinca te njegova prava na znanje i slobodu unutar krutog društvenog sustava".

Papić i Pinter?

Naravno, nije to bio izazov samo za zagrebačku filmsku scenu, koja je po prirodi svog posla i poslanja najobuhvatnija i najšira, on se proširio i na ostale centre - prvenstveno na onaj pulski (Istarski) koji je dobio svoj dio priče u igranoj formi i dugogodišnjoj filmskoj tradiciji, ali i šansu

Nagrada za režiju po Krsti Papiću

mladim autorima koji su već bili na raznim studijima u domovini i svijetu da se nametnu i dokažu. Tako su svoje prve korake i uspjehe, ali prije svega potvrdu svoga talenta, na Danima hrvatskoga filma dobili Mauricio Ferlin u svom spotovskom izdanju, osvojivši i prvog Oktavijana (nagradu Hrvatskog društva filmskih kritičara) za svoj rad i talent, potom Matija Debeljuh za svoja likovno-eksperimentalna ostvarenja, Tanja Miličić (također Oktavijana) za dokumentarnu priču, kao i Fric i Ptica s kratkim igranim *Mitom i korupcijom*, pa Škofić, Pletkos, Todorović, Lenić, sve do ovih najmlađih iz Pulske filmske tvornice.

Nakon svega 22. Dani su i dalje u Zagrebu, 60. festival u Puli. I jednima i drugima je film u centru zbivanja, a povezuje ih igrana forma. Samo će se novi i novi autori premještati s jedne na drugu manifestaciju (smotru) kako bi pokazali koliko su napredovali - od kratkog do dugog metra. I dobro je što je baš na Danima utemeljena i još jedna nagrada s imenom zaslužnog autora, koji je odavno postao sinonim za vrhunski film - Krste Papića za režiju - kojom se prvi okitio za svoju *Balavicu* Igor Mirković.

Uz kritičarsku nagradu Oktavijan (po Miletiću) za očekivati je od idućih Dana možda i Tomislava Pintera za kameru, a još je zaslužnika na čekanju.